

Výroční zpráva za rok 2021

**Mezinárodní sdružení
Občanské Bělorusko**

Výroční zprávu za rok 2021 schválila správní rada v Praze dne 27. května 2022.

Úvod

Vážení přátelé,

na prvním místě vám musíme poděkovat za podporu a pomoc, ale zejména za to, že na Bělorusko nezapomínáte ani v tak těžkých dobách, jakými právě procházíme. Demokraticky smýšlející Bělorusové – a těch není málo, jak jsme se mohli přesvědčit v prezidentských volbách v roce 2020, kdy vyšli do ulic – zažívají ještě horší časy. Jejich prezident Alexandr Lukašenko, nezvolený, jak jsou přesvědčeni, ve spravedlivých a čestných volbách, se postavil za svého ruského spojence Vladimira Putina, podporuje jeho válku proti Ukrajině, a snaží se zničit jakýkoli zárodek odporu ve vlastní zemi.

Pronásledování demokratických aktivistů v Bělorusku zesílilo, mnozí byli nuceni odjet ze země, a ti, kteří tam zůstávají, mohou pracovat jen velmi omezeně. Ani situace exulantů však není jednoduchá. Vzhledem ke snadno pochopitelným evropským i českým sankcím není jednoduché získat vstupní vízum do demokratického světa, a i u nás, v Česku, se na ně mnozí dívají jako na podezřelé osoby, protože přicházejí ze země Putina stoupence a souputníka. O to víc potřebují naši pomoc.

Situace v Bělorusku připomíná krutější podobu někdejší československé normalizace po vpádu okupantských vojsk v srpnu 1968, která potlačila demokratické snahy Pražského jara – a podobně jako tehdy v Československu, existují i dnes v Bělorusku lidé, kteří své úsilí nevzdali. I ti potřebují pomoc. Potřebují, aby o nich demokratický svět věděl, aby na ně nezapomínal. Potřebují ovšem vedle symbolické, samozřejmě i hmotnou podporu, aby mohli ve své nelehké nebezpečné práci pokračovat. Moc vás prosíme, myslíte na ně, a pokud můžete, podpořte je naším prostřednictvím. Předem vám za to svým i jejich jménem děkujeme.

za Mezinárodní sdružení Občanské Bělorusko
Petruška Šustrová
předsedkyně správní rady

Vývoj situace v Bělorusku v roce 2021

Někdy na začátku léta 2020 jsem seděl v jedné pražské restauraci na „běloruském pivu“. Tradiční akce, která se koná již několik let, kdy se jednou za pár měsíců setkávají lidi z běloruské diaspory. Do srpnových prezidentských voleb zůstávalo pár týdnů. Normálně nás tam bývalo kolem patnácti, spíše méně. Tentokrát to byl dvojnásobek. Byl tam i jeden z běloruských influencerů, který zrovna přijel do Prahy. Za dramatických okolností, běloruské silové složky ho chtěly zatknout. Ale atmosféra byla optimistická. Na setkání byli lidé, kteří do té doby s diasporou neměli mnoho společného. "Hele, to je super, že mluvíš bělorusky, já jsem to nikdy nedělal. Ale když ses to naučil ty, tak já to udělám taky," říkal mi v pozdějších fázích večera můj soused, který žil v Česku už pět let, ale kampaň Sviatlany Cichanouské ho natolik oslovila, že se kontaktoval s jinými Bělorusy, žijícími v Praze.

Kryscina Šyjanok, jedna z organizátorek těchto setkání, mi tehdy říkala: „My už jsme si zvykli, že každé volby končí ničím. Zase kandidáti skončí ve vězení, desítky aktivistů budou muset odjet ze země a my se tu o ně budeme starat. Což si nijak nestěžují, přirozeně jim budeme pomáhat. Ale teď to vypadá, že by to mohlo dopadnout jinak.“ No, jak to dopadlo, už všichni víme. Represivní Lukašenkův režim dokázal za vydatné pomoci svého východního souseda protesty potlačit. Od konce zimy 2021 již bylo rozhodnuto. Do vězení jste se mohli dostat i za nošení červenobílých ponožek. Úřady zlikvidovaly poslední nezávislé instituce, ať už média nebo nevládní organizace. Řada z nich byla označena za extrémistické, což znamenalo, že pokud jste s takovou organizací někdy spolupracovali, tak můžete skončit za mřížemi na pár let.

Takže celý minulý rok jsme se zabývali následky represí. "Promiň, ale u nás přespat nemůžeš, protože už tu bydlí čtyři naši běloruští kamarádi," napsal mi loni v květnu můj varšavský kamarád Mark, když jsem mu psal, že jedu do polského hlavního města. Ve Varšavě jsem měl pocit, jako bych byl někde v Minsku. Na náměstí před zámkem hrála dvojice muzikantů na violoncello a housle. Jak se ukázalo, byli z Brestu, kde původně hráli ve filharmonii. Jiní hudebníci, kteří během protestů v létě 2020 založili takzvaný létající sbor, který vystupoval na nepovolených demonstracích,

plánovali si pronajmout dům, kousek od Varšavy, kde by mohli pokračovat jako kolektiv.

Situace se opakovala o pár měsíců později v Kyjevě. Potkal jsem tu snad více běloruských než ukrajinských známých. V ukrajinském hlavním městě sídlila značná část slavného telegramového kanálu Nexta, a ten se postupně měnil na zdroj informací nejen o Bělorusku, ale o celé východní Evropě. Potkal jsem se i s lidmi, kteří poněkud tajemně tvrdili, že se zabývají kybernetickým partyzánským hnutím.

V úvodu zmíněná Kryscina měla i neměla na začátku léta 2020 pravdu. Nehledě na do té doby zcela nevídané protesty, Lukašenkův režim situaci zvládl. A běloruská diaspora a české nevládní organizace, včetně Občanského Běloruska, značnou část roku 2021 věnovaly pomoci lidem, prchajícím před režimem. Stejně jako se snažily pomáhat lidem, kteří byli v Bělorusku odsouzeni k dlouholetým trestům. Ale všeobjímající deprese jako třeba po volbách v roce 2010 se nedostavily.

Naopak, vzniklo několik center politické emigrace, kromě již zmíněných to je především litevský Vilnius. Opoziční lídryně Sviatlana Cichanouská je velmi aktivní při prosazování zájmů demokraticky smýšlejících Bělorusů na diplomatickém poli a setkala se s většinou evropských státníků. Jistě, můžeme se ptát, zda nemohla ona, ale i my všichni udělat více a především více dosáhnout. Nicméně žádné poráženecké nálady nepanují, všichni chápou, že půjde o běh na dlouhou trať. A to se vypuknutím války na Ukrajině v únoru 2022 jen zhoršilo. Ale to už je zase jiný příběh.

Ondřej Soukup

novinář, člen správní rady MSOB

Naše projekty

Na podporu občanské společnosti

Projekty Občanského Běloruska se dlouhodobě zaměřovaly na posilování občanské společnosti a samoorganizace. Těžiště se postupně přesouvalo z capacity building a minigrantů jednotlivých iniciativ na občanské kampaně, které měly potenciál zapojit do řešení problémů daleko více lidí.

Tento trend však byl právě v průběhu roku 2021 zřejmě na dlouhou dobu zvrácen a občanské kampaně jsou v současném Bělorusku nemyslitelné – dalo by se říci, že jsou přímo jízdenkou do problémů, včetně kriminálu.

Celý rok 2021 se nesl ve znamení stoupajících represí, jež vyvrcholily během léta, kdy byla stovkám legálně fungujících neziskových organizací odebrána registrace a byly fakticky odeslány do ilegality.

Dá se tedy říci, že i my jsme se museli v našich snahách fakticky vrátit kamsi na počátek. Nicméně jsme neustali, byť jsme pracovali v, o poznání důvěrnějších a neformálních, podmínkách.

Fakticky jsme se soustředili na podporu zbývajících kapacit (či přenos know-how) v rámci těch iniciativ, které i nadále chtěly ve svém úsilí nějakým způsobem pokračovat i navzdory tomu, že řada jejich lídrů emigrovala a že své aktivity mohou vykonávat pouze neformálně a neoficiálně. Zde jsme s díky využívali podporu nadace National Endowment for Democracy (NED) z USA. A vedle toho jsme se, po jistém ústupu z původních plánů, soustředili též na podporu osobního a profesního rozvoje mladých aktivistů a novinářů v rámci tzv. Akademie mládeže coby neformální vzdělávací platformy pro uvedené cílové skupiny. Zde za podporu děkujeme Ministerstvu zahraničí ČR – TRANS. Oběma donorům dlužno speciálně poděkovat za jejich pochopení a flexibilitu, s nimiž nám umožnily realizovat oba projekty v rámci možného tak, aby měly aspoň nějaký hmatatelný dopad a výstupy. Oba tyto projekty mj. přispěly k vytvoření 8 diskusních videí s českými neziskovkami (jimž tímto také

děkujeme), která mohou do budoucna sloužit jako zdroj inspirace a doufáme, že také k navázání kontaktů v lepších dobách.

Doba realizace: 1. 1. 2020 – 31. 12. 2021

Rozpočet na rok 2021: 2.634 tis. Kč

Donoři: National Endowment for Democracy, USA

Ministerstvo zahraničních věcí ČR

Na posílení přístupu k nezávislým informacím a na boj proti dezinformacím a manipulacím v Bělorusku

Občanské Bělorusko dlouhodobě podporuje nezávislé zpravodajství a publicistiku v Bělorusku, kde většina obyvatelstva čerpá své informace z provládních zdrojů či otevřeně proruských dezinformačních kanálů.

Už v roce 2004 Občanské Bělorusko pomáhalo založit Evropské rádio pro Bělorusko (dnes Eurorádio) se sídlem ve Varšavě, a od listopadu 2019 i v Minsku. Z něj se bohužel byla stanice nucena v roce 2021 stáhnout, a tak své aktivity nyní řídí zejména z Varšavy, přičemž v Bělorusku udržuje síť svých spolupracovníků.

Stanice se snaží pokrývat oblast od politické analýzy až po hudební trendy běloruské nezávislé scény, a přitáhnout tak pozornost především mladých lidí.

Občanské Bělorusko s Eurorádiem udržuje čilý kontakt, díky kterému můžeme uvažovat o dalších návazných či specifických aktivitách – samozřejmě v rámci možného a aktuálně přínosného běloruskému publiku.

<https://euroradio.fm/en>

<https://www.facebook.com/euroradio.fm/>

Doba realizace: 1. 1. 2019 – 31. 12. 2021

Rozpočet na rok 2021: 3 085 tis. Kč

Donor: Ministerstvo zahraničních věcí ČR

MEDEVAC

V roce 2020 a v prvním čtvrtletí roku 2021 Občanské Bělorusko spolupracovalo v rámci programu MEDEVAC s Ministerstvem vnitra ČR na evakuaci a podpoře perzekvovaných běloruských občanů, kteří byli na léčení úrazů způsobených ozbrojenými složkami běloruské státní moci převezeni do České republiky.

Doba realizace: 1. 10. 2020 – 31. 3. 2021

Rozpočet na rok 2021: 93 tis. Kč

Donor: Ministerstvo vnitra ČR

Veřejná sbírka

Občanské Bělorusko spravuje veřejnou sbírku, která umožňuje rychle a efektivně pomáhat rodinám aktivistů, kteří byli a jsou perzekvováni za politickou i občanskou angažovanost.

V roce 2021 bylo na sbírku vybráno 121 450,- korun českých.

Jakoukoli částkou, jednorázově i pravidelně, můžete přispět na transparentní účet vedený u FIO Bank:

2900120912/2010

Poděkování

Děkujeme těm, kteří společně s námi hledají cesty a možnosti, jak Bělorusy podpořit.

Děkujeme všem, kterým není vývoj situace v Bělorusku lhostejný.

Děkujeme všem, kteří přispěli do naší transparentní sbírky.

Hospodaření v roce 2021

Všechny výdaje byly neinvestičního charakteru a jsou rozděleny do rozpočtových schémat jednotlivých dotačních titulů.

Spotřebované nákupy celkem: 1 774 tis.

Spotřeba materiálu: 27 tis.

Náklady na reprezentaci: 108 tis.

Ostatní služby: 1 639 tis.

Osobní náklady celkem: 1 080 tis.

Mzdové náklady: 824 tis.

Zákonné sociální pojištění: 253 tis.

Zákonné sociální náklady: 3 tis.

Ostatní náklady celkem: 34 tis.

Kurzové ztráty: 28 tis.

Jiné náklady: 6 tis.

Poskytnuté příspěvky celkem: 2 967 tis.

Příspěvky poskytnuté mezi organizacemi – přímá podpora: 2 967 tis.

Náklady celkem: 5 855 tis. Kč

Provozní dotace celkem: 5 783 tis.

Provozní dotace: 5 783 tis.

Přijaté příspěvky celkem: 190 tis.

Přijaté příspěvky: 190 tis.

Ostatní výnosy: 2 tis.

Kurzové zisky: 0 tis.

Jiné ostatní výnosy: 2 tis.

Výnosy celkem: 5 975 tis. Kč

Hodspodářský výsledek před i po zdanění: 120 tis. Kč

Naši partneři

Občanské Bělorusko je zakládajícím členem Asociace pro podporu demokracie a lidských práv, tedy **DEMÁS**. V ní se sdružilo 11 českých nevládních organizací dlouhodobě se věnujících podpoře demokratizace, lidských práv a občanské společnosti v ČR i v zahraničí.

Jsme členy nezávislé nevládní organizace **Belarus in Focus**, která byla založená v roce 2011 ve Varšavě. Dlouhodobě spolupracuje s běloruskými i mezinárodními novináři s cílem překonat izolaci Běloruska a udržovala s ním spjatá témata v zorném úhlu světové veřejnosti.

Naši donoři

The Endowment for Democracy je soukromá nezisková organizace, která se dlouhodobě věnuje podpoře rozvoje demokracie a demokratických institucí ve světě. Byla založena v roce 1983 a je financována Kongresem USA.

Program transformační spolupráce poskytuje ČR možnost podporovat politickou a programovou rovinu lidskoprávní aktivity. Úkolem programu je vybírat, řídit a financovat projekty a aktivity na podporu lidských práv transformace v souladu s cíli a prioritami České republiky. Obsahem projektů je vzdělávání, šíření informací a sdílení české zkušenosti se společenskou transformací, případně jiné formy pomoci a podpory ohroženým obráncům lidských práv či obecněji zástupcům občanské společnosti. Program je budován na principu partnerství a spolupráce s občanskou společností, nevládními organizacemi, místní veřejnou správou, médii, či vzdělávacími organizacemi. Forma a náplň projektů vždy reflektuje místní podmínky a specifické potřeby v přijímací/cílové zemi. Politika podpory lidských práv a transformační spolupráce je řízena a financována Ministerstvem zahraničních věcí České republiky.

TRANSITION

Kontakty

Správní rada:

Petruška Šustrová – předsedkyně správní rady

Anna Šabatová

Jan Ruml

Martin Vidlák

Ondřej Soukup

Výkonná ředitelka:

Pavla Poláková

Další zaměstnanci:

Vladislav Günter – programový manažer

Kontakt:

Mezinárodní sdružení Občanské Bělorusko

Bělohorská 266/27

169 00 Praha 6 – Břevnov

IČO: 26996570

Zapsáno dne 1. ledna 2014 Městským soudem v Praze, oddíl L, vložka 15693

Tel: +420 606 732 310

Email: directorat@civicbelarus.eu

www.civicbelarus.eu

<https://www.facebook.com/CivicBelarus>

Zpracovala: Pavla Poláková

výkonná ředitelka

Schválila: Petruška Šustrová

předsedkyně správní rady

Výroční zprávu za rok 2021 schválila správní rada v Praze dne 27. května 2022.